

Η ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΣΠΥΡΟΥ,

μια από τις πιο σημαντικές φωνές της σύγχρονης Κυπριακής και έντε-
χνης Μουσικής

της Ανθής Πέτσα Σαββίδου

«Όποιος διαδίδει στο λαό τη Μουσική, κάνει την μεγαλύτερη φιλανθρωπία»

Νομπελίστας Ρομάν Ρολάν

Η Καλλιόπη Σπύρου τίμησε και τιμά την Κυθρέα για δεκα-
ετίες. Είναι το παράδειγμα της Κυθρεώτισσας που παρ'
όλο που τα βιώματά της στην Κυθρέα περιορίζονται στο
πατρικό σπίτι, στο σχολείο και στο περιβάλλον τους, εν τού-
τοις με περηφάνεια δηλώνει «Κυθρεώτισσα»: «Έφυγα 8
χρονών από την Κυθρέα, αηλιά αφού ήπια το νερό του
Κεφαλήδβρυσου πώς μπορώ να ξεχάσω το χωριό μου;
Πάνω από όλα είμαι Κυθρεώτισσα. Το ότι έχω ωραία
φωνή το χρωστώ στο νερό του Κεφαλήδβρυσου. Να σκε-
φτείς πως, όταν κάποιος με ρωτά για την καλλιτεχνική
διαδρομή μου πρώτα αναφέρω και δείχνω με καμάρι την
Τιμητική Πλάκετα της με την οποία με τίμησε ο Δήμος
Κυθρέας και μετά αναφέρω όλα τα άλλα. Για μένα μετρά
ο τόπος μου, οι ρίζες μου. Το πώς με μεγάλωσε η μητέ-
ρα μου, - δυστυχώς μόνη της, αφού στα 8 μου χρόνια
έχασα τον πατέρα μου και αναγκαστήκαμε να έρθουμε
να κατοικήσουμε στη Λευκωσία- τις αρχές που μας έδω-
σε και που ήταν συνέχεια της δικής της ζωής και του τρόπου με τον οποίο οι δικοί
της στην Κυθρέα την μεγάλωσαν...»

Άτομο πληθωρικό, ευχάριστο, με καλοδέχτηκε στο σπίτι της όταν της το ζήτησα
για σκοπούς του περιοδικού και με αφορμή τη δημιουργία του νέου διπλού ψηφια-
κού της δίσκου.

Σωστός χείμαρρος τα λόγια της, όπως το γάργαρα νερό του Κεφαλήδβρυσου της
Κυθρέας, ξεδιπλώνει τη ζωή της με την καταπληκτική ζωντάνια και το σπινθηροβό-
λο βλέμμα που την χαρακτηρίζει... Στο πλάι της όπως σε όλα τα στάδια και στους
σταθμούς της καριέρας της, ο καλός και αγαπημένος σύζυγός της Γρηγόρης, που την
σεκοντάρει σε κάθε κουβέντα της και με αγάπη συμπληρώνει στα λεγόμενά της.

Η Καλλιόπη γεννήθηκε στην Κυθρέα, στην Καμάρα της ενορίας της Αγίας Μαρίας.

Γονείς της η Μαρία Τσερκέζου και ο Κώστας Παρτακέλης. Πολύτεκνη οικογένεια με 6 παιδιά, σε πολύ δύσκολους οικονομικά καιρούς. Κρατά βιώματα από την παιδική της ηλικία, ενώ αμυδρά θυμάται το χωριό και τους παιδικούς της φίλους:

«Πήγα δημοτικό σχολείο στην Κυθρέα μέχρι τα 8 μου χρόνια. Το σχολείο μας ήταν στην εκκλησία της Αγίας Μαρίας. Θυμούμαι καλά τη δασκάλα μου, την κα Καρατζά. Ανάμεσα στα μαθήματα που διδαχθήκαμε, ξεχώριζα την Ωδική. Το σχολείο μας δεν είχε να ζητήσει τα σχολεία της Λευκωσίας. Την καλή δουλειά που έκαναν οι δάσκαλοι στην Κυθρέα την κατάλαβα όταν ήμουν στην Τετάρτη τάξη του Δημοτικού και ήλθαμε να κατοικήσουμε στη Λευκωσία και εγώ πήγα σχολείο στην Φανερωμένη. Η δασκάλα με ρώτησε ως νεοφερμένη που ήμουνα, αν στο σχολείο που πήγαίνα στην Κυθρέα διδάχτηκα κανένα τραγούδι και όταν της απάντησε «ναι», με έβαλε να της το τραγουδήσω. Εγώ τότε τραγούδησα τη «Φλαμουριά» του Schubert. Βγήκα στην έδρα δειλά και συνεστασμένα, και περισσότερο φοβισμένη, γιατί οι νέοι μου συμμαθητές «ψευτογελοῦσαν» κοροϊδευτικά. Όταν όμως άρχισα να τραγουδώ: «Στη βρύση τη βουνίσια, σιμά είναι η φλαμουριά, στον ήσκιο της καθόμουν να ονειρευτώ συχνά.....», έμειναν όλοι άναυδοι! Σταμάτησαν τα γέλια και στο τέλος του τραγουδιού άρχισαν όλοι τα χειροκροτήματα ζωηρά και ασταμάτητα. Ε, αυτή ήταν η ικανοποίησή μου, απέδειξα τι ήμουν και τι μάθαινα στο σχολείο της Κυθρέας...

Γι αυτό πάντα το λέω: Η πρώτη μου εμφάνιση μπροστά στο κοινό ήταν στα 8 μου χρόνια, όταν είσπραξα τα πρώτα αληθινά χειροκροτήματα για την αξία μου ως τραγουδίστριας.

Τί να πρωτοθυμηθώ από το χωριό μου; Τη μεγάλη χαρά ή δίπλα στο σπίτι μας (σημείωση: πρόκειται για την χαρά του Βωνιάτικου) που μου προκαλούσε δέος; Φοβόμουνα μήπως μικρό παιδί που ήμουνα, γλιστρήσω και πέσω μέσα στα νερά της. Όμως έπρεπε κάθε μέρα αναγκαστικά να την περάσω για να πάω στο σχολείο. Όλοι οι φίλοι μου και τα αδέρφια μου το ήξεραν και κάποιος πάντα ήτανε μαζί μου. Πάντα ήθελα παρέα για να την περάσω. Ποτέ μόνη μου. Ήθελα να κρατώ κάποιο χέρι που να με στηρίζει.

Θυμούμαι ακόμα το μεγάλο περιβόλι που είχαμε πίσω από το σπίτι μας. Ο πατέρας μου ήταν περβολάρης και σε αυτό φύτευε τα πάντα. Κρατώ στη μνήμη μου το μεγάλο φραγμό που αγκάλιαζε το περιβόλι μας και που ήταν καμωμένος από μυρωδάτες τριανταφυλλιάς και τη μάνα μου να φτιάχνει ροδόσταγμα από τα τριαντάφυλλα που εμείς της μαζεύαμε.»

Διαρκής μονόλογος η κουβέντα μας, με τον κο Γρηγόρη να προσθέτει που και που το δικό του λιθαράκι και με εμένα σιωπηλή ακροατή, να απορροφώ κάθε της λέξη:

«Μέχρι τα 14 αφού τραγουδούσα στο... σπίτι, ο μεγάλος αδελφός μου αποφάσισε να δώσει διέξοδο σε αυτή μου τη δραστηριότητα και με πήρε στο Ζαχαρία Χάβα που

ήταν μαέστρος στην Χορωδία της ΠΕΟ. Ακούοντας ο Χάβας τη φωνή μου με τοποθέτησε στη φωνή των σοπράνο και αργότερα ως σοπρίστα. Ο Χαβας ήταν εκείνος που με προέτρεψε να πάω να γραφτώ σε Ωδείο, γιατί όπως μου είπε «είναι κρίμα να χαθεί τέτοια φωνή».

Έτσι και έγινε. Το 1961 πήγα στην Ελληνική Μουσική Ακαδημία του Γιώργου Αρβανιτάκη με δακάκια την Μαίρη Σμετοπούλου-Τσίτσου. Φοίτησα για 3 χρόνια, διδάχτηκα όπερα, δημοτικό τραγούδι και κάθε τέλος της χρονιάς περνούσα τις ανάλογες εξετάσεις. Με αφορμή μια συναυλία όπου τραγούδησα το «Λαγιαρνί» ο Αχιλλέας Λυμπουρίδης μου ζήτησε να συνεργαστούμε γιατί, όπως μου είπε, «τραγουδούσα πολύ ωραία το δημοτικό τραγούδι». Έτσι άρχισε η συνεργασία μου με τον Αχιλλέα Λυμπουρίδη ο οποίος μου έγραφε τραγούδια που ταίριαζαν στη φωνή μου».

Ας αφήσουμε όμως, για αυτή τους τη γνωριμία, να μιλήσει ο καταξιωμένος κύριος Συνθέτης Αχιλλέας Λυμπουρίδης, όπως και για την μετέπειτα συνεργασία τους: «Την Καλλιόπη Σπύρου την γνώρισα όταν την άκουσα να τραγουδά για πρώτη φορά το 1964 σε μια συναυλία της Ελληνικής Μουσικής Ακαδημίας του Γιώργου Αρβανιτάκη. Ήταν, θυμάμαι, η εποχή που είχα εκδώσει κι εγώ στην Αθήνα τον πρώτο μεγάλο μου δίσκο με τον τίτλο "Κύπρος, Αγάπη μου" με τη Σούλη Σαμπάκ και με άλλους Κύπριους και Ελληναδίτες καλλιτέχνες. Κι ακούοντάς την για πρώτη φορά το βράδυ εκείνο της συναυλίας κατάλαβα πώς είχα μπροστά μου μια εξαιρετική λιρική σοπράνο, προικισμένη με πλούσια μεταλλική φωνή και μ' ένα χρώμα τέτοιο, που θα μπορούσε να ερμηνεύσει τα Δημοτικά Τραγούδια αρτιώτατα, όπως και τα δικά μου Κυπριακά τραγούδια.

Κι όταν στο τέλος της συναυλίας την συνεχάρηκα, μου 'πε πως ήταν ο τρίτος χρόνος που φοιτούσε στη Μουσική Ακαδημία κι έπαιρνε μαθήματα από την αξέχαστη Μαίρη Σμετοπούλου, και πως μερικά από τα τραγούδια μου τα τραγουδούσε κιόλας σε διάφορες εκδηλώσεις πού την προσκαλούσαν.

Κι αμέσως κατάλαβα πως βρήκα στο πρόσωπό της ακόμα ένα εξαιρετικό - και το κυριότερο - ένα προθυμότερο ερμηνευτή των τραγουδιών μου, με αποτέλεσμα κατά τη διάρκεια μιας δεκαετίας, να εκδώσουμε ένα αξιόλογο αριθμό δίσκων με καινούργια τραγούδια, ηχογραφημένα είτε στα στούντιο του ΡΙΚ, είτε της Κοινοβουλίας στην Αθήνα είτε στη Μόσχα και τα οποία εύρισκαν πάντοτε άμεση απήχηση όχι μόνο στην Κύπρο, αλλά και στις κοινότητες του εξωτερικού, που ήθελαν ν' ακούσουν κάτι δικό τους, κάτι το Κυπριακό.

Κι έτσι μπορεί να πει κανείς άφοβα πως η Καλλιόπη Σπύρου υπήρξε για μια μακρά περίοδο η μοναδική ερμηνεύτρια του Κυπριακού τραγουδιού, τόσο του παραδοσιακού όσο και του έντεχνου δικού μου, μεταφέροντάς το όχι μόνο με τους δίσκους της, αλλά και προσωπικά η ίδια, σ' όλες σχεδόν τις πρωτεύουσες της Ευρώπης, όταν την προσκαλούσαν στα εκάστοτε Φεστιβάλ τους, για να αντιπροσωπεύσει σ' αυτά με την

πλούσια και ωραία φωνή της το φοβηκλικό και έντεχνο Κυπριακό τραγούδι.»

Μετά από αυτή την παρένθεση, συνεχίζει να ξεδιπλώνει με ενθουσιασμό τη ζωή της η Καλλιόπη. «Το 1964 ήταν η πρώτη ζωντανή μου εμφάνιση από την Τηλεόραση του ΡΙΚ, το μοναδικό στην Κύπρο κανάλι. Ο τότε διευθυντής Γιώργος Μιτσιόδης με κάλεσε μαζί με τον Αχ. Λυμπουρίδη σε ζωντανή μετάδοση. Είπαμε τότε 8 τραγούδια και είμαστε άψογοι! Ο Αβέρωφ ήτανε στο βιολί, ο Μιχ. Γιασεμίδης στο πιάνο, κιθάρα ο Νίκος Φαρμακαλίδης, ο Αντώνης Νικοηαΐδης στα ντράμς. Ακκορντεόν ο Άριστος Κυριάκου, κοντραπάσο ο Κρεκόρ Κατσιακορτιάν. Τόση ήτανε η απήχηση στον κόσμο, που κατά παράκληση των τηλεθεατών που συνέχισαν τηλεφωνούσαν στο σταθμό, ξαναπαρουσιαστήκαμε από την ίδια εκπομπή σε 15 μόλις μέρες»...

Ας αφήσουμε όμως για λίγο την Καλλιόπη και ας ακούσουμε τι λέει για αυτή χαρακτηριστικά ο συνθέτης Ανδρέας Αρτέμης: «Η Καλλιόπη Σπύρου είναι μια από τις πιο σημαντικές φωνές της Κυπριακής και έντεχνης μουσικής. Η ξεχωριστή φωνητική της γκάμα σφράγισε το Κυπριακό τραγούδι για τέσσερις και πλέον δεκαετίες με επιτυχίες που έμειναν ανεξίτηλες στο χρόνο και που σήμερα αποτελούν μέρος της μουσικής παράδοσης και της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου.

Στη δεκαετία του '60 ευτύχησε να συνεργαστεί με δύο σημαντικούς Κύπριους μουσικοσυνθέτες. Τον Αχιλλέα Λυμπουρίδη και τον Αρμάνδο Ζιοζεφέν αργότερα. Το συναπάντημα αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μετουσιωθεί σε μια μουσική πανδαισία τραγουδιών που σφράγισε τον Κυπριακό χώρο και άνοιξε δρόμο σε άλλους νεότερους ερμηνευτές και συνθέτες. Η πειθαρχία της στην ερμηνεία, η συνεχής και συνεπής ακούραση στη δουλειά της, η πλούσια φωνητική τεχνική και οι σωστές επιλογές τραγουδιών έφεραν την Καλλιόπη Σπύρου στην κορυφή του τραγουδιστικού στερεώματος. Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι η δουλειά της Καλλιόπης Σπύρου αναγνωρίστηκε και αγαπήθηκε από το Κυπριακό κοινό.

МЕЛОДИИ КИПРА

Поёт
ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΣΠΥΡΟΥ
в сопровождении
инструментального
ансамбля

Аρμανдес Ζιοζεφέν

В Мадридском театре

Танцевальная группа

Μιχαήλ Βιλαρνα

Γρηγόρις Σπύρου

Республика Кипр

ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

Σταθμό Κεραιόφωνο
Δευτέρα 21 Μαΐου 79 - 6μμ

Χρόνης Αθανάσιος
Μαρία Δημητριάδη
Μαργαρίτα Σωτηροπούλου
Γεώργιος Θεοδοσιάδης
Αντώνης Παπαδόπουλος
Αλέκος Ψαρράς
Γιώργος Μερταλιώτης
Λορέντζος Μιχαηλίδης
Κώστας Μουσταφάς
Ροδώς Μπακογιάννης
Γεωργία Δημ. Αδάμ
Γεώργιος Παπαδόπουλος
Πέτρος Παυλός
Ρούλα Παπακοστασίου
Πάνος Σουλής
Πάνος Στεφανίδης
Γιάννης Σολωμός

Γιάννης Ρίτσος, Μίμης Θεοδοσιάδης

και η Εταιρεία Τραγουδιών Καλλιόπης Σπύρου

Αλέκος Παπαδόπουλος
Γεωργία Δημ. Αδάμ
Αλέκος Ψαρράς
Αντώνης Παπαδόπουλος
Αλέκος Ψαρράς

Αλέκος Παπαδόπουλος
Γεωργία Δημ. Αδάμ
Αλέκος Ψαρράς
Αντώνης Παπαδόπουλος
Αλέκος Ψαρράς

Η συνεπής καλλιτεχνική της δημιουργία είχε ως αποτέλεσμα την έκδοση τραγουδιών που είχαν τεράστια επιτυχία σε φωνογραφικούς δίσκους, CD και DVD. Την ευχαριστώ από καρδιάς και της εύχομαι κάθε ευτυχία στην συνέχεια της καλλιτεχνικής της δραστηριότητας.

Πολλές είναι επίσης οι εμφανίσεις της Καλλιόπης

Σπύρου στο ραδιόφωνο και την τηλεόραση. Όλη αυτή η επιτυχία έφερε την άξια καλλιτέχνη στην κορυφή με αποτέλεσμα η φωνή της και το καλλιτεχνικό της ταλέντο να ξεπεράσει τα στενά πλαίσια της Κύπρου. Ταξίδεψε σε πολλές Ευρωπαϊκές και άλλες χώρες τραγουδώντας για τη μικρή της πατρίδα, αποσπώντας εγκωμιαστικά σχόλια και κριτικές».

Μια ματιά στο βιογραφικό της θα δείξει ότι η Καλλιόπη πήγε σχεδόν παντού και με τη γλυκειά φωνή της ζωντάνεψε τα παραδοσιακά τραγούδια αηλιά και τα έντεχνα κυπριακά τραγούδια. Καταδεκτική, απλή, εμφανίζεται όπου την προσκαλούν.

Στη 10ετία 1960-1970 η Καλλιόπη πήρε μέρος στο Φεστιβάλ Πορτοκαλιού στη Μόρφου και στην Αμμόχωστο, στη Γιουρτή του Κρασιού, σε όλα σχεδόν τα ορεινά χωριά (Πλάτες, Πεδουλιάς, Πρόδρομος, Καλοπαναγιώτης, Πέρα Πεδί) με πρόσκληση του τότε Τμήματος Τουρισμού, στο Φεστιβάλ Σταφυλιού στο Στρουμπί Πάφου, στο Ποθέμι, στην Εκδήλωση του Κατακλιτισμού στην Κερύνεια και στην Έκθεση Ανθέων στην Κερύνεια, στο Φεστιβάλ Σχολικής Εφορείας Λαπήθου και Καραβά, στο Φεστιβάλ της Κάησπεργκ.

Μετά το θάνατο του ποιητή Κώστα Μόντη πήρε μέρος σε ειδικές εκδηλώσεις στη μνήμη του που έγιναν από το Ίδρυμα Κώστα Μόντη της Κάησπεργκ, από τους Λάϊους Λευκωσία και από το ΡΙΚ (Θεατράκι).

Αξίζει να αναφερθεί εδώ η ειδική εκδήλωση που έγινε το 1971 στο κατάμεστο Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας, στη μνήμη του Δημήτρη Λιπέρη με τραγουδιστές την Καλλιόπη Σπύρου, τον Άντρο Νάταρ και τον Ηθοποιό Νίκο Παντελίδη, της οποίας τόσο μεγάλη ήταν η επιτυχία, ώστε επαναληφθηκε σε 15 μόλις ημέρες στον ίδιο χώρο. Το ίδιο πρόγραμμα επαναλήφθηκε ύστερα από παράκληση της Σχολικής Εφορείας σε Σχοδεία Μέσης Παιδείας (Παθιουριώτισσα-Κύκκος).

Η Καλλιόπη μόλις πρόσφατα τραγούδησε για τους δυό βάρδους ποιητές της Κύπρου, το Δημήτρη Λιπέρη και το Βασίλη Μιχαηλίδη, συνθέσεις του Αχιλλέα Λυμπουρίδη στην αίθουσα του Δημαρχείου Στροβόλου.

Όμως, όπως ήταν φυσικό, η φήμη της Καλλιόπης ξεπέρασε τα όρια της Κύπρου. Κάνοντας ένα απολογισμό της 40χρονης καριέρας της η Καλλιόπη αναφέρει: «Η καλλιτεχνική μου δραστηριότητα επεκτείνεται και στο εξωτερικό. Από το 1961 μέχρι σήμερα επισκέφθηκα πάρα πολλές χώρες και πρόβαλα, πιστεύω με επιτυχία, το κυπριακό τραγούδι. Για να πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά, αναφέρω:

- Το 1961, μαζί με το χορευτικό συγκρότημα Νεοηιάς και με το βαρύτονο Περικλή Μαρκουλήνη, επισκεφθήκαμε τη Ρουμανία και δώσαμε με επιτυχία συναυλίες σε διάφορες πόλεις.

- Το 1962 πήρα μέρος στο Παγκόσμιο Φεστιβάλ Νεοηιάς στη Φιλιππίνες και κατά

την επιστροφή προσκληθήκαμε και δώσαμε παραστάσεις στη Δημοκρατία της Γεωργίας της Σοβιετικής Ένωσης.

- Το 1964, μαζί και πάλιν με το συγκρότημα της Νεοηλιάς, επισκέφθηκα την Λαϊκή Δημοκρατία της Βουλγαρίας και δώσαμε παραστάσεις σε διάφορες πόλεις της χώρας

- Το 1971, με πρόσκληση της Πρεσβείας μας του Λονδίνου και του Συνδέσμου Κυπρίων Γυναικών Λονδίνου με πρόεδρο την κα Ασιώτου, επισκέφθηκα το Λονδίνο και τραγούδησα σε φιλική βραδιά τους στο Ξενοδοχείο Ντότσιεστερ. Κατά την παραμονή μου στο Λονδίνο προσκλήθηκα από την Ελληνική Υπηρεσία του Β.Β.Κ. και έκαμα πρόγραμμα με Κυπριακά τραγούδια.

Τον ίδιο χρόνο, 6 μήνες αργότερα, προσκλήθηκα πάλιν από τους ίδιους παράγοντες και τραγούδησα σε φιλική βραδιά στο Χίλτον Λονδίνου με την συνοδεία του πιανίστα Μιχαήλη Γιασεμίδη.

- Το 1972, με πρόσκληση του Κυπροσοβιετικού Συνέσμου Φιλίας, επισκέφθηκα τη Μόσχα και έδωσα κονσέρτο στη μεγάλη αίθουσα Φιλίας των Λαών στη Μόσχα, με πρόγραμμα κυπριακών τραγουδιών, με συνοδεία στο πιάνο του Νικόλη Οικονόμου που σπούδαζε τότε εκεί. Η αίθουσα ήταν κατάμεστη από ανθρώπους της τέχνης, των γραμμάτων, εκπροσώπους του ραδιοσταθμού της Μόσχας και στην παρουσία του Κύπριου Πρέσβυ του Δήμου Χατζημιητή. Μετά από τη συναυλία παρουσιάζομαι από την Τηλεόραση της Μόσχας με την συνοδεία και πάλιν του Νικόλη Οικονόμου. Επίσης έκαμα και ένα πρόγραμμα στο Ραδιοσταθμό της Μόσχας με Κυπριακά τραγούδια, με τη συνοδεία 10μελούς ορχήστρας του σταθμού.

- Το 1975, με την ευκαιρία επίσκεψής μου στην Ουγγαρία, προσκλήθηκα και έκαμα πρόγραμμα από την Τηλεόραση και το Ραδιόφωνο της Βουδαπέστης.

- Το 1978 επισκέπτομαι για τρίτη φορά το Λονδίνο. Μαζί με το Χριστάκη Μάρκου, τον Αρμάντο Τζιοζεφέν, τον Δημ. Χ' Δημητρίου και Βάσο Μαυρουδή προσκληθήκαμε και δώσαμε 5 συναυλίες για τους Κύπριους του Λονδίνου.

- Το 1979 προσκλήθηκα και πήρα μέρος σε μεγάλη συναυλία Ειρήνης που έγινε στο στάδιο Καραϊσκάκη στον Πειραιά, όπου τραγούδησα κυπριακά τραγούδια με συνοδεία στο πιάνο του Μάριου Τόκα. Στη συναυλία αυτή πήραν μέρος πολλοί κορυφαίοι ελληνόφιτες καλλιτέχνες, όπως οι Μίκης Θεοδωράκης, Γιάννης Ρίτσος, Κώστας Καζάκος, Γιώργος Νταλιάρης κλπ.

- Το 1980 προσκλήθηκα στη Σοβιετική Ένωση από τον Κρατικό Οργανισμό Κονσέρτων. Μαζί με συγκρότημα λαϊκών χωρών και ορχήστρα υπό την διεύθυνση του Αρμ. Τζοζεφέν κάναμε μια μεγάλη περιοδεία στη Σοβιετική Ένωση και δώσαμε 8 συναυλίες: 2 στη Ρουτρόπολη Γιάττα, 3 στη Ρουτρόπολη Σότσι, 2 στο Μακού (πρωτεύουσα του Αζερπαϊζάν) και 1 στη Μόσχα στην επίσημη αίθουσα Κονσέρτων του Ραδιοσταθμού Μόσχας. Η

τελευταία βιντεογραφήθηκε και προβλήθηκε από την Τηλεόραση της Μόσχας.

- Το 1981 επισκέφθηκα και πάλιν την Αθήνα ύστερα από πρόσκληση του Δημάρχου Αθηναίων κου Μπέη με το συγκρότημα Μίκη Σιακαλητή και κάμαμε αναπαράσταση του κυπριακού γάμου. Η εκδήλωση έγινε στο πάρκο του Πεδίου του Άρεως στην Αθήνα.

- Το καλοκαίρι του 1983 προσκλήθηκα από το Ξενοδοχείο Χίλιτον και τραγουδούσα για αρκετό χρονικό διάστημα, στις γνωστές «Κυπριακές Βραδιές Χίλιτον», παραδοσιακά και έντεχνα τραγούδια, τα οποία άφησαν ποητή καλής εντυπώσεως τόσο στους Κύπριους όσο και στους ξένους που τις παρακολούθησαν.

- Το 1989 προσκλήθηκα για δύο φορές στην Ελλάδα, την πρώτη το Μάρτη όπου τραγούδησα σε συναυλία Κυπρίων στην Αθήνα στο θέατρο Παλλιάς και την δεύτερη το Σεπτέμβρη όπου τραγούδησα σε μεγάλο φεστιβάλ του Δήμου Θεσσαλονίκης σε ανοιχτό χώρο κοντά στο Λευκό Πύργο, με τη συνοδεία του μεγάλου βιοησιτή Γεωργίου Αβέρωφ.

Συνεχίζω ακόμα και παίρνω προσκλήσεις από διάφορες οργανώσεις στην Κύπρο και τραγουδώ σε καλλιτεχνικές και άθλιες εκδηλώσεις, σε όλες τις περιοχές της Κύπρου.

Όσον αφορά τη δισκογραφία μου για να αναφερθούμε και σε αυτό το κομμάτι της καλλιτεχνικής μου δημιουργίας, το 1968 κυκλοφόρησα 3 μικρούς δίσκους - τότε των 45 στροφών με 1 τραγούδι σε κάθε όψη. Στον πρώτο αυτό δίσκο ήταν τα τραγούδια

«Αγάπησά σε που τζιαιρόν», «Νάταν νάσουν», στο δεύτερο τα τραγούδια του Λιπέρτη «Το Γυναϊκάτο» και η «Μαρικκού», στον τρίτο δίσκο «Η Βρύση» σε στίχους και μουσική του Αχιλλέα Λυμπουρίδη.

Το 1969, σε 45 πάλι στροφές, κυκλοφόρησα το τραγούδι «Ο Ππαράς» που βραβεύθηκε σε διαγωνισμό του ΡΙΚ μαζί με το τραγούδι «Λαλούν μου πως σ' απώσασιν».

Το 1979 κυκλοφόρησε ο μεγάλος μου δίσκος με 12 τραγούδια με τίτλο «Αγία

Νάπα», στον οποίο περιλαμβάνεται το ομώνυμο ποίημα του Σεφέρη που μελοποιήσε ο Αχιλλέας Λυμπουρίδης, όπως και συνθέσεις άλλων Κυπρίων αξιόλογων ποιητών. Η ηχογράφηση έγινε στην Columbia στην Αθήνα

Το 1985 κυκλοφόρησα πάλι σε δίσκο 12 τραγούδια με τίτλο «Τα ανεπανάληπτα».

Και μπαίνουμε πλέον στην νέα ψηφιακή τεχνολογία με τα CD και τα DVD. Ο πρώτος μου διπλός ψηφιακός δίσκος περιλαμβάνει 37 ποιοτικά κυπριακά τραγούδια με τίτλο « Η Καλλιόπη τραγουδά 37 Κυπριακά Τραγούδια». Στο CD περιλαμβάνονται τραγούδια στην Κυπριακή διάλεκτο σε στίχους Κυπρίων Ποιητών, όπως «τα Μαύρα Μάθκια», «η Μηλιά», «Τα προξένια», «Να γλιέπσαι χαρώ σε», «Ξυπνάτε αδέρφια», «Αλήτη απόψε ειν' η βραδιά», «Ο,τι σου μοιάζει τ'αγαπώ» «η Αηπωμένη», «Η Δροσούλα» και δημοτικά τραγούδια όπως «Το αερούδιον « Αίγια Κότσινη», «Στείψε με Μάνα για νερόν», «Η βρύση των Πεγειώτισσων», Ψυιτρή Βασιλιτζιά μου», «Τηλιηρκώτισσα».

Σε DVD που κυκλοφόρησα στις αρχές του 2007 με τίτλο «Η Καλλιόπη Σπύρου ερμηνεύει 16 Κυπριακά τραγούδια» περιλαμβάνονται μερικά από τα ωραιότερα Κυπριακά τραγούδια από τρεις τηλεοπτικές εμφανίσεις μου στην τηλεόραση του ΡΙΚ. Στο πρώτο μέρος περιλαμβάνονται συνθέσεις του Αχιλλέα Λυμπουρίδη, στο δεύτερο μέρος συνθέσεις του Αρμάντου Τζιοζεφέν και στο 3ο μέρος συνθέσεις του Αχιλλέα Λυμπουρίδη.

Αυτές τις μέρες κυκλοφορεί κυκλοφορεί από τη «Μιούζικαλ Πάρανταϊς» Λεμεσού και στα καταστήματα δίσκων σ' όλες τις πόλεις ο νέος διπλός ψηφιακός μου δίσκος «Η Καλλιόπη Σπύρου ερμηνεύει 31 ανεπανάληπτα νοσταλγικά κυπριακά τραγούδια». Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει 15 τραγούδια, συνθέσεις του Αρμάνδου Τζιοζεφέν. Το δεύτερο μέρος του ψηφιακού δίσκου, περιλαμβάνει 16 τραγούδια -συνθέσεις Γ. Κοτσώνη, Μ. Βιολήρη, Αχ. Λυμπουρίδη και Α. Αρτέμη. Το τραγούδι του Γ. Κοτσώνη «Από την Κύπρο πάρε» ηχογραφήθηκε στο Ραδιοσταθμό Μόσχας με συνοδεία ορχήστρας του Σταθμού, κατά την επίσκεψη που έχω αναφέρει πιο πάνω στη Σοβ. Ένωση το 1972».

Με ενθουσιασμό μικρού παιδιού, η Καλλιόπη συνεχίζει την αφήγησή της. Με λεπτομέρειες και στιγμιότυπα από το κάθε της καλλιτεχνικό βήμα. Στο οδοιπορικό της η Καλλιόπη Σπύρου δεν ξεχνά να μιλήσει και για τους συνεργάτες της: «Κατά τη διάρκεια της μακράς καλλιτεχνικής μου πορείας στο τραγούδι, είχα την ευτυχία να συνεργαστώ με πολλούς καλλιτέχνες, τόσο στο χώρο του παραδοσιακού όσο και του έντεχνου κυπριακού τραγουδιού. Ένας από τους κυριότερους πρεσβευτές του είδους είναι και ο μουσικοσυνθέτης Αρμάνδος Τζιοζεφέν από τη Λευκωσία. Με τον Αρμάνδο Τζιοζεφέν γνωριστήκαμε προς το τέλος της δεκαετίας το 1960 και αυτή η συνεργασία μας κράτησε για πάνω από 25 χρόνια.

Μαζί σχηματίσαμε μια μικρή ορχήστρα από τον ίδιο και τους Δημήτρη Χ' Δημητρίου

και Βάσο Μαυρουδή. Μαζί πήραμε μέρος στον πρώτο διαγωνισμό Κυπριακού τραγουδιού του Ρ.Ι.Κ το 1969 όπου κερδίσαμε το Α΄ Βραβείο με το γνωστό κυπριακό τραγούδι «Ο Παράς» .

Συνεχίσαμε έτσι τις πετυχημένες εμφανίσεις μας σ' όλες τις επαρχίες της Κύπρου και στο εξωτερικό, με συναυλίες στο Λονδίνο, Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Ιδιαίτερα θυμούνται την επίσκεψή μας στην πρώην Σ. Ένωση, όπου δώσαμε συναυλίες στη Μόσχα, στη Γιάλτα, στο Σότσι και στο Μπακά (Αζερπαϊζάν).

Όμως νομίζω πως πρέπει να ευχαριστήσω όλους όσοι με βοήθησαν και μου συμπαραστάθηκαν στη δύσκολη πορεία. Ιδιαίτερες ευχαριστίες στους συνθέτες Αχιλλέα Λυμπουρίδη, Αρμάνδο Τζιοζεφέν και Ανδρέα Αρτέμη, που μου εμπιστεύτηκαν τα υπέροχα τραγούδια τους, καθώς και όλους τους μουσικούς που συνεργάστηκαν μαζί μου με τους οποίους είχα, όλα αυτά τα χρόνια μια αξιόλογη συλλογική και παραγωγική συνεργασία. Τελευταίο, ένα εγκάρδιο ευχαριστώ, σ' όλους εσάς τους συμπαιτριώτες μου που με αγαπήσατε και με στηρίζετε όλα αυτά τα χρόνια στην καλλιτεχνική μου πορεία.

Γιατί η πορεία μου ήταν δύσκολη. Δεν ήταν πάντα στρωμένη με τριαντάφυλλα. Οι καιροί ήταν δύσκολοι. Έπρεπε να παλαίψουμε. Δεν γίνεσαι τραγουδιστής από τη μια μέρα στην άλλη, όπως συμβαίνει σήμερα. Και τα διάφορα σημερινά «αστεράκια» στο τραγούδι είναι διάττοντες αστέρες. Σβύνουν με το πρώτο φύσημα του αέρα. Γιατί αναδεικνύονται ευκαιριακά και μέσα από τα ΜΜΕ. Εμείς επιμέναμε και δεν αφήκαμε ούτε λεπτό να πάει χαμένο. Δουλέψαμε, πονέσαμε, τοημήσαμε και στο τέλος πετύχαμε! Με υπομονή και επιμονή».

Η Καλλιόπη ποτέ δεν εφησύχασε. Πάντα ήθελε να είναι τέλεια, να παίρνει το αίσθημα των θεατών/ακροατών της και να γίνεται ακόμα καλύτερη, να βελτιώνεται. Χωρίς υπεροψία, χωρίς αθαζονεία. Απλώς να προσφέρει αφειδώλευτα τη φωνή της: «Αν ήμουνα καλή το καταβάινα από τα χειροκροτήματα στο τέλος της συναυλίας. Όμως πάντα όταν κυρίως τραγουδούσα ενώπιον ξένων, με τη βοήθεια του διερμηνέα, κατέβαινα κάτω στο κοινό και ζητούσα να μάθω αν τους άρεσε η παράσταση και γιατί. Συγκεκριμένα στη Μόσχα, μετά το τέλος της παράστα-

σης ρώτησα, ως συνήθως, αν τους άρεσε και τι, για να πάρω την απάντηση ότι η μουσική μας έχει πολλή μελωδία και πως η ίδια η γλώσσα μας είναι πολύ μελωδική, είναι η ίδια από μόνη της τραγούδι. Και μείς εδώ οι ίδιοι, δυστυχώς, την περιφρονούμε.

Λυπούμαι κατάκαρδα που στην Κύπρο το δικό μας τραγούδι είναι περιφρονημένο. Πότε, σε παρακαλώ, ακούς κυπριακό τραγούδι; Μόνο όταν το ΡΙΚ κάμνει κανένα διαγωνισμό για Κυπριακό τραγούδι ή στα κυπριακά σκέτς. Αυτά τα πράγματα είναι απαράδεκτα. Αν τα τραγούδια του τόπου και της τοποθεσίας μας δεν μαθευτούν από τους νέους, υπαίτιοι δεν είμαστε εμείς οι μουσικοί και οι τραγουδιστές του τόπου. Μας έχει φάει η ξενομανία και ο αρχοντοχωριατισμός».

Για την προσφορά της η Κυθρεώτισσα Καλλιόπη τιμήθηκε από το Γενικό Γραματέα του ΑΚΕΛ, σε ειδική εκδήλωση, από την Π.Ο.Γ.Ο., από το Δημοτικό Σχολείο Κορνέσιος Λευκωσίας, από το Δήμαρχο Έγκωμης και από το Δήμο Κυθρέας.

Στην Καλλιόπη η Κυπριακή κουϊτούρα οφείλει πολλή. Σε αυτήν εμπιστεύτηκαν συνθέσεις του οι Γ. Κοτσώνης, Μιχ. Βιοηάρης, Αχ. Λυμπουρίδης, Α. Αρτέμης. Είναι αυτή που τραγούδησε μελοποιημένα ποιήματα των διακεκριμένων Κυπρίων Δ. Λιπέρτη, Κ. Μόντη, Άνθου Ροδίτη, Α. Μαθένη, Μ. Πιτσιλίδη, Κ. Μαρκίδη, Μ. Πασιαρδή, Σ. Σαββίδη, Α. Γρηγορίου, Γ. Σοφοκλήους, ποιητών που έβαλαν τη σφραγίδα στη λαϊκή ποιητική κουϊτούρα της Κύπρου.

Αποχαιρετώντας την Καλλιόπη ζωντάνεψαν μέσα μου μνήμες από την Κυθρέα, όταν σε ένα από τους χορούς της εθιάς που η ΑΕΚ Κυθρέας διοργάνωνε κάθε χρόνο στο κέντρο του Μάντη, τραγούδησε για πρώτη φορά στους συγχωριανούς της «η Παρτακεθού», όπως τη φωνάζουν οι συγχωριανοί της. Ήταν τότε η πρώτη μου γνωριμία μαζί της και το έναυσμα να τη νιώθω «δικό μας άνθρωπο» και να χαίρομαι με τις επιτυχίες της.

Η Καλλιόπη έχει ακόμα αποθέματα προσφοράς. Έχει ζωντάνια, έχει κέφι, έχει όρεξη. Μπορεί και πρέπει ακόμα να προσφέρει....

Της το εύχομαι από καρδιάς...